

Oplegnotitie Wet gemeenschappelijke regelingen

Van : Griffierskring Fryslân
Aan : Gemeenteraden (en Provinciale Staten?) in Fryslân
Datum : 8 december 2022

Aanleiding

De Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) is gewijzigd om een impuls te geven aan het principe van verlengd lokaal bestuur. Anders gezegd: de democratische legitimatie van de gemeenschappelijke regelingen te versterken. De nieuwe Wgr is hiertoe per 1 juli 2022 in werking getreden. Doel van de gewijzigde Wgr is om de gemeenteraden beter in positie te brengen en zo meer grip te krijgen op samenwerkingsverbanden. Een aantal wijzigingen is per direct van kracht geworden en voor andere wijzigingen hebben de raden en de gemeenschappelijke regelingen (GR-en) twee jaar de tijd gekregen (voor 1 juli 2024). Bij de uitvoering van de wetswijziging moeten alle gemeenteraden van de deelnemende gemeenten betrokken worden. In afstemming met de griffierskring Fryslân is het initiatief voor deze notitie ontstaan.

Aan de hand van deze notitie kunnen de Friese raden en staten aan de voorkant, bij de start van het beleidsproces het gesprek voeren over welke rol en invloed de gemeenteraden en staten willen, hoe de gemeenteraden en staten betrokken willen zijn bij een gemeenschappelijke regeling en hoe de gemeenteraden willen sturen.

Om de gemeenteraden en staten te positioneren en de wetswijzigingen succesvol te implementeren wordt nauw samengewerkt in het traject tot implementatie van de nieuwe Wgr door de griffierskring Fryslân met de GR Veiligheidsregio Fryslân en GR FUMO als de verplichte GR'en in Fryslân. Eerder werd een informatiebijeenkomst gehouden ([17 november Rob de Greef](#)). In de bijlage treft u een notitie van de GR Veiligheidsregio Fryslân en GR FUMO. Met de startnotitie wordt inzicht geboden in de nieuwe Wgr vanuit het perspectief van de Veiligheidsregio Fryslân en FUMO. Deze notitie biedt daarmee een inzicht voor het opiniërend bespreken van de wetswijzigingen in de vertegenwoordigende organen in Fryslân.

Naast GR Veiligheidsregio Fryslân en GR FUMO zijn er nog de volgende gemeenschappelijke regelingen (GR-en) die een aanpassing zullen moeten doen in de gemeenschappelijke regeling:

- *Lijst met GR-en invoegen per gemeente*

Context

Gemeenteraadsleden willen zich betrokken en geïnformeerd voelen en weten wat er speelt bij een samenwerkingsverband waar de gemeente bij is aangesloten. Als dat in orde is en de informatievoorziening ook op orde is, dan kan een raadslid zijn rol en taak goed vervullen, of het nu gaat om z'n kaderstellende rol of controlerende rol. Hij heeft GRIP op de GR. Het raadslid weet wat er gaande is en welke ontwikkelingen en uitdagingen op de GR afkomen en aangepakt moeten worden. Welke keuzes daarbij voorliggen en welke consequenties de verschillende keuzes hebben. Wat er wordt gedaan door de GR en of gestelde doelen worden bereikt. En kan zich dan een mening vormen of hij daarmee tevreden is of dat er bijsturing nodig is. Raadsleden hebben onder de 'oude' wetgeving Gemeentewet en WGR veel instrumenten tot hun beschikking om te sturen. Alle raadsinstrumenten uit de Gemeentewet kunnen ingezet worden voor zowel de kaderstellende als de controlerende rol, van agendering tot en met interpellatie. Daarnaast zijn er ook informele instrumenten beschikbaar en deze worden ook ingezet, zoals informatiebijeenkomsten, uitnodigen van bestuurs- of directieleden GR om de raad te informeren dan wel meer formeel verantwoording af te leggen. Desondanks voelen raadsleden zich niet altijd betrokken, niet goed geïnformeerd, zo blijkt ook uit onderzoeken (zie ook de handreiking van de VNG pag.5). Raadsleden

moeten altijd bij zichzelf te rade gaan welke knelpunten ervaren worden bij een concrete GR en welk instrument dan een mogelijke oplossing kan zijn. De wetswijziging heeft een aantal instrumenten in de etalage gezet. Zijn deze aangeboden mogelijkheden een goed antwoord op de ervaren knelpunten? En op welke wijze zou het instrument dan ingezet kunnen worden. Vanuit dat perspectief, welk probleem wordt met welke instrument opgelost, kunnen de hierna volgende geformuleerde vragen beschouwd worden.

Doel

Binnen een aantal wijzigingen van de Wgr kunnen de raden keuzes maken. Vooraf gezamenlijke richtinggevende uitspraken van de raden kunnen de GR-en gebruiken als input voor de gewenste werkwijze bij de wijzigingsvoorstellen van de regelingen en de raadsvoorstellen. Zo leveren de raden aan de voorkant hun input (kaders/richting) en ontstaat helderheid over de positie van de raden. De GR-en kunnen de input gebruiken om de aanpassing van de Gemeenschappelijke Regeling voor te bereiden en de raden kunnen in het besluitvormingstraject zien wat met de input gedaan is.

De insteek is daarom om in het eerste kwartaal 2023 met de raden gezamenlijk in discussie te gaan over de keuzemogelijkheden. Na deze gezamenlijke discussie kunnen de raden in hun eigen gremia een richtinggevende uitspraak doen over de vragen in de blauwgekleurde tekstvakken.

Vervolgens kan de richting vertaald worden in een ontwerpregeling voor zowel de GR Veiligheidsregio Fryslân als de GR FUMO. De andere GR-en zullen de richting ontvangen zodat deze vertaald kan worden in de ontwerpregelingen.

De wijzigingsvoorstellen van de Regelingen worden op de reguliere wijze ambtelijk voorbereid en met een raadsvoorstel aan de gemeenteraad aangeboden ter besluitvorming.

Richtingbepalende vragen aan de raden

De vraag is in hoeverre de gemeenteraden wensen om de sturing vanuit raden te versterken (1) en in hoeverre de verschillende wijzigingen bijdragen aan de sturing vanuit de raden ten opzichte van de huidige situatie (2). Meer informatie over de wijzigingen is te lezen in de VNG-handreiking, [Verbeterde democratische legitimatie bij gemeenschappelijke regelingen? \(vng.nl\)](https://www.vng.nl/verbetere-democratische-legitimatie-bij-gemeenschappelijke-regelingen)

De wijzigingen zijn onder te verdelen in wijzigingen die verplicht zijn en wijzigingen, waarin een keuze mogelijk is.

Verplichte wijzigingen zijn:

- Zienswijzeprocedure bij treffen/wijzigen regeling (Artikel 1 Wgr)
- Aanpassen regels gevolgen uittreding (Artikel 9 Wgr)
- Verplichting van het DB om te reageren op zienswijzen (Artikel 10 Wgr)
Voorafgaande aan het nemen van het besluit waarover de zienswijze gegeven is stelt het dagelijks bestuur de raden van de deelnemende gemeenten schriftelijk en gemotiveerd in kennis van het oordeel over de zienswijze, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.
- Actieve informatieplicht (Artikel 17 Wgr) – *Hierin zijn keuzes te maken*
- Regionale gemeenschappelijke adviescommissie (Artikel 24a Wgr) – *Hierin zijn keuzes te maken*
- Veranderingen in de begrotingscyclus (Artikel 34, 35 Wgr)
- Het recht van onderzoek (Gemeente- en provinciewet)
- Onderzoeksmogelijkheden rekenkamers (Gemeente- en provinciewet)

Voor de wijzigingen waarin een keuze mogelijk is, wordt een richting van de raden gevraagd. Dit betreft de volgende onderdelen:

1. indienen zienswijze
2. periodieke evaluatie
3. burgerparticipatie
4. actieve informatieplicht
5. gemeenschappelijke adviescommissie

1. Op welke voorgenomen besluiten wil de raad een zienswijze kunnen indienen?

Het aantal besluiten waarover de gemeenteraden een zienswijze gevraagd moet worden *kan* worden uitgebreid. In de regeling moeten de nieuwe onderwerpen, naast de bestaande (zoals bijvoorbeeld begroting) waarover een zienswijze gevraagd, worden vastgelegd. Het is verplicht hierover nieuwe afspraken te maken.

Het is aan de raden om aan te geven wanneer zij een zienswijze willen kunnen indienen. Wat zijn voor de raden belangrijke beslistmomenten?

Om een focus en selectie aan te brengen zijn de volgende criteria mogelijk relevant om te bepalen in welke mate (extra) sturing ten aanzien van een GR gewenst is en de raad een zienswijze in wil kunnen dienen:

- Het besluit heeft politieke impact
 - Het besluit heeft financiële impact
 - Het besluit heeft maatschappelijke betekenis (bestuurlijke en/of beleidsmatige koerswijziging ten gevolge van besluiten)
1. Zijn deze criteria volledig of wilt u als raad wijzigingen aanbrengen of andere momenten toevoegen?
 2. Zijn er GR'en waar deze criteria niet voor gelden?

Om een voorbeeld te geven van de huidige situatie GR Veiligheidsregio en GR Fumo:

Veiligheidsregio Fryslân	
Methode / Sturingsmiddel	Zienswijze-procedure
Meerjarenbeleidsplan (<i>Koers bestuursperiode</i>)	x
Kaderbrief (<i>Kader komende begrotingen</i>)	x
Begroting (<i>Kader komend jaar</i>)	x
Jaarstukken (<i>Verantwoording afgelopen jaar</i>)	x
Dekkingsplan (<i>Kader voor komende jaren</i>)	x
Regionaal risicoprofiel (<i>Kader voor komende jaren</i>)	x
FUMO	
Methode / Sturingsmiddel	Zienswijze-procedure
Kadernota (<i>Kader komende begrotingen</i>)	
Begroting (<i>Kader komend jaar</i>)	x
Jaarstukken (<i>Verantwoording afgelopen jaar</i>)	

2. Welke Sturingsinstrumenten wil de raad toepassen?

Wanneer er daadwerkelijk sprake is van een behoefte aan meer sturing, is het van belang om te bepalen welk instrument hiervoor het meest geschikt is. De keuze bestaat grofweg uit de volgende instrumenten:

1. Raad levert *input middels zienswijze* op een voorgenomen besluit (huidig/nieuw)
2. *Periodieke evaluatie* (nieuw)
3. *Participatiemogelijkheden inwoners* toevoegen (nieuw)
4. *Actieve informatieplicht*: De GR kan een toelichting geven aan de Raad (huidig) / De portefeuillehouder in het college geeft toelichting aan de Raad (huidig)
5. Raad levert input vanuit een *gezamenlijke adviescommissie* (nieuw)

Het sturingsinstrument 1. *Raad levert input middels zienswijze op een voorgenomen besluit* is aan de orde geweest bij vraag 1. De overige sturingsinstrumenten worden hieronder bevraagd.

2.2 Periodieke evaluatie van de regeling

De Wgr biedt de mogelijkheid voor een periodieke evaluatie. Dit is een *kan*-bepaling.

Is hier behoefte aan? Zo ja, wanneer wenst u dit? Er mag ook worden afgesproken om niet te evalueren. Dat besluit moet dan expliciet worden genomen en worden vastgelegd.

Om een focus en selectie aan te brengen is dit criteria mogelijk relevant om te bepalen wanneer een periodieke evaluatie van de regeling toegevoegd moeten worden:

- Voorafgaand aan bestuurlijke en/of beleidsmatige koerswijziging
- Een keer per raadsperiode

1. Is dit criterium volledig of wilt u als raad wijzigingen aanbrengen of geen periodieke evaluatie?
2. Zijn er GR'en waar dit criteria niet voor geldt?

2.3 Participatiemogelijkheden

De Wgr biedt de mogelijkheid om inwoners, organisaties en instellingen te laten participeren. Ook dit is een *kan*-bepaling. Willen de raden deze mogelijkheid toevoegen? Zo ja, wanneer zou burgerparticipatie moeten worden toegevoegd?

Om een focus en selectie aan te brengen is dit criterium mogelijk relevant om te bepalen wanneer burgerparticipatie toegevoegd moet worden:

- Voorafgaand aan bestuurlijke en/of beleidsmatige koerswijziging met politieke, maatschappelijke en financiële impact

1. Is dit criterium volledig of wilt u als raad wijzigingen aanbrengen of geen participatiemogelijkheden?
2. Zijn er GR'en waar dit criteria niet voor geldt?

2.4 Actieve informatieplicht

Er geldt voortaan een actieve informatieplicht voor het bestuur van de gemeenschappelijke regeling. Hebben de raden suggesties om dit in te vullen?

Om een focus en selectie aan te brengen zijn deze criteria mogelijk relevant om te bepalen wanneer de raad actieve informatie verwacht:

- Een (te voorziene) gebeurtenis heeft politieke impact
- Een (te voorziene) gebeurtenis heeft financiële impact
- Een (te voorziene) gebeurtenis heeft maatschappelijke betekenis (bestuurlijk en/of beleidsmatig)

1. Zijn deze criteria volledig of wilt u als raad wijzigingen aanbrengen?
2. Zijn er GR'en waar deze criteria niet voor gelden?

2.5 Gemeenschappelijke adviescommissie

Er *kan* een adviescommissie ingesteld worden. Deze commissie bestaat uit leden van de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten die door de raad uit zijn midden worden aangewezen. Het instellen van een adviescommissie vraagt unanimititeit van de deelnemende gemeenten. Een raad kan besluiten geen lid aan te wijzen.

De gemeenschappelijke adviescommissie kan het algemeen bestuur van advies voorzien, de besluitvorming van de raden van de deelnemende gemeenten met betrekking tot de regeling voorbereiden of de raden van advies voorzien.

Dit is een formeel instrument, waarbij het initiatief bij de commissie ligt. Dit kan per GR of voor meerdere GR-en gezamenlijk.

Er zijn ook meer informele mogelijkheden denkbaar zoals een klankbordgroep bestaande uit raadsleden of thema-avonden. Uitgangspunt is dat niet alleen informatie gebracht wordt door de GR, maar ook input gevraagd wordt van raadsleden.

1. Uitspreken: er is wel of geen behoefte aan het instellen van een gemeenschappelijke adviescommissie.
2. Indien nee, is er behoefte aan andere vormen van gezamenlijk optrekken door raden?
3. Is er behoefte aan één adviesraad voor meerdere/alle GR'en?
4. Zijn er GR'en waar het gezamenlijk optrekken door raden niet voor geldt?